

התשובה המקורית

מעצם כתב יד קדשו

של הגאון הצדיק שר התורה ועמוד ההוראה

מרן רבי **יונתן שטייף** זצוק"ל

בו מכריע חוות דעתו הקדושה

(א) דאף ניו יארק הגדולה לא הוי רשות הרבים

(ב) לתקן שכונה בפני עצמה ע"י צורת הפתח

ואין צריך לזה הסכמה כלל

"קדם-הוצאה"

ניסן תשס"ב לפ"ק

הקדמה

ביראת הכבוד, בגיל וברעדה מוגש בזה תשובת הגאון הקדוש שר התורה ועמוד ההוראה רבינו מהר"י שטייף זצוק"ל, מעצם כתב יד קדשו, בה נגלית אורה הבהיר הצת ומצוחצת של הוראתו הקדושה ושיטתו הברורה ככתבה וכלשונה, אשר היתה מכוסה ומוסתרת מן הצבור למעלה מיובל שנים.

עצם כתב יד קודש זה, הי' טמון בין שאר המכתבים והתשובות בענין תיקון עירובין בבית גנזיו של הגאון הגדול רבי צבי הירש איזענשטאט זצ"ל, אליו נכתבה ונשלחה תשובה זו בשנת תש"י לפ"ק – שחלק נכבד מגנזי נסתרות אלו עומד להתפרסם בס"ד בקרוב במדור "דובב שפתי ישנים" של ספר נכבד שבו יודפסו תשובות גדולי ישראל מזמנינו ומדור הקודם. תשובה זו נבחרה כ"קדם-הוצאה" בבחינת "טועמיה", טעמו וראו כי טוב.

ואם ישאל השואל, שמחה זו מה עושה, הלא תשובתו זו כבר נדפסה בין שאר תשובותיו בספרו שו"ת מהר"י שטייף סי' ס"ח.

התשובה לכך פשוטה: זו אינה אותה תשובה. לצערינו סימן ס"ח אינה מביע את פסק ההלכה באותה בהירות ובאותה דייקנות כפי שדעת קדשו ושיטתו הברורה יצאה מקלמוסו הטהור בעצם כ"י קדשו, כאשר יווכח בזאת כל המעיין ומשווה בין תשובה זו למול המודפס בספרו.

כידוע לא הדפיס רבינו זצוק"ל את ספרו בחייו, שיצא לאור רק לאחר 10 שנים מהסתלקותו לחיי עולם, בהשתדלות נכדיו החשובים אשר יגעו מאד בעריכתו, כפי שהעידו בהקדמתם, וחלק מהתשובות הוצאו לאחרים ע"מ להגיהם ולסדרם.

התשובה שלפנינו היא מאותם התשובות אשר נערכו ע"י אחרים.

כאשר מביטים מקרוב על עצם כתב יד זה, לעומת השינויים בינה ובין המודפס בספרו, עולה הרגשה, שמטרת השינויים לא נעשו לצורך "שיפור הלשון" כנהוג, אלא משתקף מהם "מגמה" נסתרת אשר עמדה לנגד המגיה המסדר. מה גם, שכאשר מתבוננים בלשונו הבהיר של רבינו הנכתב בעצם כתב יד קדשו, הכל יודו שהוא חד וברור, מסודר ומשופר, הרבה יותר מן הלשון ה"מוגה" המודפס בספרו, ועצם דברים אלו אומרים דורשינו.

גליון זה, אינו המקום המתאים להזדקק לענין החקירה והדרישה, מי הי' המגיה, ועד כמה עשה כ"בתוך שלו", ועוד חזון למועד.

אך אין זה סוד, והכל יודעים שמאבק גדול ומערכה כבדה התנהלה נגד תיקון עירובין בניו יארק לפני יותר מיובל שנים. והנה אמנם בדברי הימים במשך מאות השנים האחרונות, היו הרבה עניינים שנחלקו ונתפלגו בהם גדולי הדורות. ברם שונה מערכה זו שינוי גדול מקודמיה, שבעוד ששאר המערכות נתנהלו בחילופי הדעות בין גדולי ישראל, אף שהיו גם היו נחשלים מן העם אשר התערבו והסיטוה לפסים בלתי רצויים, מכל מקום חילופי וחילוקי דעת התורה נשארה בטהרתה.

לא כן הדבר בנידון דידן, אשר חלק העיקרי במערכה זו היתה למנוע מהציבור "לשמוע" את דעת התורה הברורה מאותם גדולי ישראל אשר הורו וחיבו לתקן עירובין גם במדינתנו, כפי שנהגו בארצות מגוריהם. מערכה שאין לה אח וריע בדברי ימי ישראל.

כמובן וגם פשוט שזאת לא נעשה ע"י גדולי ישראל או עפ"י הוראותם, חלילה. רק תמומי מח צעירים הם היו אלה שעשו כל טצדקי למנוע מהציבור לראות ולשמוע דעת גדולי

ישראל אלו מול אלו, כאילו אין רק דעה אחת בלבד ואין זולתה. אבל גדולי ישראל עצמם משתי הצדדים, התייחסו בכבוד הדדי זה לדעתו של זה. לא זו בלבד שהי' ניחא לתו השמעות דעה הנגדית, אלא אדרבה הפצו ועודדו זאת, בראותם בזה נחיצות לציבור תלמידי החכמים, כי זהו שלימות תורתנו הקדושה.

לדוגמא, הכל יודעים שהגאון הצדיק רבי יוסף דוד מאסקאוויטץ משאץ זצ"ל הי' מסגל הרבנים שהיו פעילים ביותר בענין תיקון עירובין בניו יארק. מאידך גיסא הי' הגאון הצדיק רבי משה פיינשטיין זצ"ל נגד תיקון עירובין בניו יארק. ובוא וראה התייחסותם זה לזה. הגה"צ רבי יוסף דוד מאסקאוויטץ זצ"ל משאץ כותב בא' ממכתביו¹ וז"ל: הגה"צ ר' יונתן שטייף שלח אלי מכתב וגם דיבר פא"פ ואמר לי שמצו' רבה הוא, וכן כתוב במכתבו, וצוה עלי בע"פ ובכתב לדבר עם כת"ה... ואחר זמן נתן לי הרב פיינשטיין את הקונטרס של כת"ה... וגם האיסור שלו, ותיכף אמרתי לו, מה יהי' אם אמצא שאינו ע"פ הלכה, אמר לי, כי תורה היא וכו'. ועשיתי איזה הערות על קונטרס של כת"ה, ועל האיסור שלו הוכחתי שאינו עולה יפה ע"פ הלכה כלל לע"ד.

הרי שביניהם לבין עצמם החליפו גאונים אלו דיעותיהם המנוגדות, וכשעלה נידון פרסום ה"דעה המנוגדת" כתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בהסכמתו על ספר "תיקון עירובין" וז"ל: הנה ידידי הרב הג' מוהר"ר יוסף דוד מאסקאוויטץ כו' חיבר ספר חשוב מאוד בעניני עירובין, וראיתי הרבה ענינים אשר ירד לעומקם ואסיק להלכה כאמיתתה של תורה, ואף שיש גם דברים שיש לע"ד בהם שיטה אחרת, כדרכה של תורה שהקב"ה חדי בדברי שני הת"ח כשעוסקין ואומרין לשם שמים, וזה ברור שכל עסקו של המחבר דספרו זה בעניני עירובין הוא רק לשם שמים, לכן מהראוי להדפיסו ולהוציאו לאור עולם ויתעסקו בו מלכי רבנן בענינים שלא מורגל בפי החכמים ותלמידיהן במדינה זו.

כך הי' היחס והכבוד בין הגדולים עצמם לדעת התורה של זולתם. ואף שכל צד החזיק במעוזו, מ"מ החשיבו את שני הדיעות המנוגדות לבחינת "אלו ואלו דברי אלקים חיים" שהקב"ה חדי בדברי שני התלמידי חכמים.

אך כאמור "מערכה" זו לא נתנהלה על ידם, אלא ע"י עסקנים שבחשו בקדירה זו ועשו כל שביכולתם לכבות את אור התורה הזורחת שלא מבית מדרשם.

זו הסיבה מדוע נמנע מאתנו עד הלום אורו הגנוז של אמיתיות דעת התורה של רבינו זצוק"ל שהיתה טמונה בתשובה מעצם כ"ק המודפסת שלפנינו. ועד היכן הגיע שליטת ידי בוחשי הקדירה נוכל בעצמינו להוכיח מבין שורות שתי תשובות אלו, בהשוות אותם זה מול זה.

לצערינו, כבר איננו מתרגשים היום למשמע אזנינו על מעשי זיוף שונים ומבישים הנעשים בזמנינו. כשמוסיפים חתימות על קול-קורא'ס מרבנים שלא חתמו עליהם, או שמשנים את נוסח הקול-קורא לאחר חתימות הרבנים, וכיוצא בזה. אבל מכאן ועד שליחת יד לתוך ספרו של גאון לאחר פטירתו, לגרוע, להוסיף, או לטשטש, הדרך רחוקה מאד. עזות שפילה כזו, בבחינת לכבוש את המלכה עמי בבית, מזעזעת כל נפש יהודי... על זאת ידו כל הדוויים, שכבר הגענו לידי מצב שכאשר פותחים ספר לעיין בתשובת א' מגדולי פוסקי דורינו שנדפסה לאחר פטירתו, כאשר הנידון הוא בעניני עירובין, כבר אי אפשר לתת בה אימון מלא, אם יש מקום לחשוש שמא מאן דהו שלח בו יד. תורה תורה חגרי שק!

¹ להגאון רבי צבי אייזענשטאט זצ"ל, המכתב במילואו יתפרסם אי"ה עם שאר גנאי הנסתרות במדור "דובב שפתי ישנים" בכרך גדול ומפואר שיודפס אי"ה בקרוב, וישנם בו עוד גילויים חשובים מאוד, ביניהם בדעת קדשו של כ"ק הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל.

בהערותינו דלמטה, לא הטרחנו על המעיין לציין כל שינוי קל בין שתי התשובות, אלא רק אותם שיש בהם איזה משמעות. החל מ"קיצוץ" תוארי הכבוד שנכתבו ע"י רבינו על ידו הגאון הגדול רבי צבי הירש אייזענשטאט זצ"ל, באשר ה' מראשי הרבנים שמסרו נפשם ואונם בעד תיקון עירובין בניו יארק (ראה הערה ב). או "העלמת" שם תפארתו של הגה"ק מאמשינוב זצוק"ל, באשר ה' מראשי הפעילים והמזרזים לדבר מצוה רבה זו (ראה הערה ג-ד). או "הסתרת" מעמדו ותפקידו של רבינו כיושב ראש הוועד לתיקון עירובין, אליו הגיעו כל מכתבי ותשובות רבני דורו, כדי להכריע בדבר ה' זו הלכה (ראה הערה ג).

כיבוי אור התורה נראה בעליל מתוך התשובה המודפסת בהשוואתה עם התשובה אשר נכתבה בקדושה וטהרה בעצם כ"ק רבינו זצוק"ל. לדאבון לבנו סירסו בו קטעים שלימים, כפי שיראה המעיין בד"ה "ונראה", שם טמון יסוד הוראתו של רבינו, שכל קטע זה "מעורפל" במודפס, עד שהמעיין נצרך לעבור עליו כמה פעמים בכדי להבינו, לעומת אותו קטע מעצם כ"ק הנכתב בלשון צח וברור בו מובן תיכף ומיד דעתו ושיטתו הברורה לכל המעיין.

והנה לא רק באמצעות פיזור ענן וערפל "תיקן" המגיה את לשונו של רבינו, אלא גם שתל מעצמו דברים מעוותים כמו "צוה"פ ודקה" (ראה הערה י"ז), והעולה על כולנה, הם המילים החוזרים ומתפרסמים בעיתונים ובראש כל חוצות בשם רבינו: "כל שאין כולם מסכימים בהתיקון אי אפשר לערב", דברים שלא זו בלבד שהם לא נכתבו ע"י רבינו כלל בעצם כת"י קדשו, אלא רבינו עצמו כתב מפורש להיפך, שלערב שכונות שכונות ע"י צוה"פ "אין צריך הסכמה כלל" (עיין הערה ל' ל"ב), זהו זיוף וסילוף דברי צדיקים הזועק וצועק עד לב השמים, עד היכן הגיע התדרדרות של אלו שאינם מודים בעירובי.

על כן יום גילה היא לנו בהגלות אור יקרות הבוקע וזורח מתשובת רבינו זצוק"ל, ממנו יראו הכל כי לא נכתבה לפלפולא של תורה כפי שניסה המגיה לשנות צורתה, אלא לחוות דעתו הקדושה ושיטתו הברורה לאחר שראה ושמע דעת כל רבני דורו בהלכתא רבבתא זו, בו הכריע דלית לן רה"ר דאורייתא בזה"ז כהמחבר והרמ"א ושה"פ, אף בעיר גדולה כניו יארק וברוקלין, וכ"ש דמועיל תיקון צוה"פ סביב השכונות החרדיות אף בעיר הגדולה כאנטווכי.

לסיומא דמילתא, חובה להבהיר ולגלות דעת, שבשום פנים ואופן אין לנו להיגרר אחר מעשיהם של אותם מחרחרי הריב, אשר השקט לא יוכלו ושוב מעוררים את המחלוקת בשכונתינו המעטירה, אחרי שכבר נשקטה הסערה במחנינו מאז הקיץ האחרון.

כהיום הזה קול ענות מלחמתם כבר אינה מצריכה שום תגובת נגד, כי אלפים ורבבות מתושבי בארא פארק מתענגים בה ברוב שמחה מנועם השבת הזוהרת ביופיה ותפארתה, כמו בשאר הערים המתוקנים בישראל מאז ומקדם. אורחים המגיעים לעירנו ויוצאים בשב"ק לרחובות העיר, מרגישים עצמם כאילו עומדות רגליהם בשערי ירושלים או בני ברק. מה יפו פעמיד בנעלים. ומעתה אפילו אם מצדם יהיו דיו כל ימיוקני כל חורשתא, כבר לא יהי' בהם שום השפעה לשנות מציאות זו, המוסיף והולך ומתרחב בס"ד משבת לשבת בלע"ה, כן ירבו. וכימי צאתינו מארץ מצרים אראנו נפלאות בב"א.

המוציאים לאור

² ולא זו בלבד שרבינו היי פעיל בעצמו, אלא השפיע גם על אחרים לזרזם לדבר מצוה זו, כמוכח גם ממכתבו של הגה"צ רבי יוסף דוד מאסקאוויטץ זצ"ל משאף - המובא לעיל - שרבינו היה זה שזירזו להתעסק בדבר מצוה רבה זו.

³ אל יעלה על לב הקורא שמה בתום לב פרסמו לשון מזויף זה בשם רבינו בעיתונים ובראש כל חוצות, שהרי כך ראו בתשובה המודפסת, כי כולם יווכחו שגם לאחר שיתפרסם כתב יד קדשו של רבינו, עדיין ימשיכו בדרכם הנלוזה, ללא שום בושה!

בעזה"י

ה' נשא ברכת כהנים תש"י לפ"ק^א

שוכט"ס לכ' הרב הגאון המפורסם לשם ולתהלה
כל דילדי אימי' כוותי תיליד, בנן ש"ק מגזע תרשישים
צ"ת ונשגב זי"ר יפ"ת^ב כש"ת מו"ה ר' צבי איזענשטאדט שליט"א

אחדשו"ט

זה איזה חדשים ששלח לי כבוד ה"ג קונטרסו "הצעה לתיקון עירובין בעיר מאנהעמטען", ובהסכמת מרן הגאון הצדיק מאמשען שליט"א הועמם עלי לקבל המכתבים שיבואו בענין זה מהרבנים הגאונים שליט"א וכן נעשה, וכיבדני בענוותנותו הרבני לעיין בהדברים, שאגיד דעתי בזה גם אני.

^ה ואת כ' הסליחה ע"ד איחור הזמן, כי ע"י שיש לי כמה שיעורים קבועים דבר יום ביומו לא נתנני הזמן לעיין כ"א בין הפרקים, ומה גם שהיו חסרים לי הספרים שכבר דיברו בשאלה הלזה, אך ורק סמוך לחג הפסח קבלתי ספר ת' בית אפרים ועוד איזה קונטרסים שכבר בידרו שאלה זו, ורובם מקילים ומקצתן להחמיר, וקראתי גם המכתבים שהגיעו אלי מרבני הזמן, ואחרי כל הדברים הללו אמרתי אחזה דעתי גם אני בשאלה זו כס"ד.

כ' ה"ג צלל במים אדירים ובירר הלכה זו כשמלה' שיש לסמוך (א) על הימים והנהרות המקיפים העיר מכל הרוחות, שהמה עצמם נחשבים כמחיצה. (ב) ומה גם שישנם מחיצות הנעשים בדי אדם על שפתם גבוהים עשרה טפחים. (ג) ויצא בכוחא דהיתרא ע"ד הגשרים שלא יאסרו העיר שנפרצה להם, (ד) ושאפשר לתקן בניקל^ל אותן המקומות שישנם שם פירצות או גינות, (ה) ולעשותם שיהיו נקראים מוקפת לדירה. ואחרי כל זה (ו) יש לשכור משר העיר הרשות (ז) ולערב בפת כנהוג בכל ורוב עיירות, כדי להציל רבים מעון מלאכת שבת באיסור הוצאה מרשות לרשות.

א. בתשובה המודפסת בש"ת מהר"י שטייף חסר התאריך.

ב. רוב התוארים הללו חסרים בהמודפס.

ג. מכאן ועד סוף הקטע - שבו מביע רבינו את תפקידו כראש הוועד לענין תיקון עירובין, חסר לגמרי בהמודפס.

ד. צ"ל מאמשענוב.

ה. גם ד"ה זה ועד סופו חסר בהמודפס.

ו. לתשומת לב הדגשת רבינו כאן, שרק לאחר עברו על הספרים ועל הקונטרסים, ולאחר קריאת דעת שאר רבני הזמן במכתביהם, אחרי כל הדברים האלה נגש להכריע ולחוות דעתו הקדושה.

ז. בהמודפס ליתא לשון זה. ומעתה לא נמנה את כל שינויי הלשונות, כי רבים הם, חוץ אלו שהם בעלי משמעות.

ח. תיבה זו חסרה בהמודפס.

והנה להאריך בכל פרט מאלו שבעה סעיפים יאריך הזמן, ובס"ד ערכתיו על זה קונטרס "תיקון עירובין", אלא שעדיין לא גמרתיו ואיננו מסודר עוד, ע"כ לא העתקתיו הנה, אלא כדי לעשות רצון צדיק אמרתי עם הספר להגיד דעתי ושיטתי^א בזה בקיצור אמרים ואומרים לקוצרים ד' עמכם.

כבודי ה"ג האריך לברר גדר ר"ה דאורייתא דפליגי בי' הראשונים אם צריך שיהיה ס"ר בוקעים בו כמש"כ רש"י (עירובין ו'), נה. וכת'ו שבת ו'. ס"ד:), או כשיטות הרמב"ם ודעימ' שלא הזכירו פרט זה דלהוי ר"ה, ובפרט הזה האריכו הגאונים בס' משכנות יעקב ובס' שו"ת בית אפרים סי' כ"ו והאחרון הכביד שצ"ן לתשובות מרי"ט צהלון שכ' דכן קי"ל דבעינן ס"ר בוקעין בו וסיים שעל זה נאמר "אל תשג גבול עולם", ובפ"ת סי' שמ"ה העתיק דבריו - והביא מס' דרך אני' מה ששמע מהג' פנ"י שמטעם זה הזהיר משה על מלאכת הוצאה בנדבת המשכן כדכ' "ויצו משה ויעבירו קול במחנה" ודרשינן שבת צו: אל תפיקו נדבה למחנה לווי', משום שע"י חשבון של מחצית השקל שמהם נעשו האדנים - מאה ככר - ידע מש"ר שישנם בישראל המנין של ס' רבוא, שכך עלו המחצית השקל שלהם למאה ככר, ומהם שפט שיש דין ר"ה במדבר לפי שס"ר בוקעים בו, וע"כ הזהיר אז על מלאכת הוצאה, וסיים ודפח"ח.

והמקור לזה הוא מהא דאמרינן שבת ו'. דכאן בזמן שישראל שרוים במדבר הוי המדבר ר"ה וכמש"כ תו' שם, אמנם הרמב"ם פי' הגמרא בהיפוך כמש"כ הכ"מ בשם הר' אברהם החסיד בנו של הרמב"ם, שבזמן הזה יש למדבר דין ר"ה ומוכח בהיפוך דלא בעינן ס"ר בוקעין לגדר ר"ה.

ט. בהמודפס ליתא, ובמקומו הגיהו "וכאן לא באתי אלא בקצרה".

י. ה"ה מרן הגאון הצדיק מאמשענוב זצוק"ל הנזכר לעיל. ובהמודפס חסר, ופשוט משום שכבר לעיל הושמט כ"ק שמו זצוק"ל.

יא. בהמודפס ליתא תיבות אלו, כאילו תשובת רבינו נכתבה לפלפולא בעלמא ולא כדעת תורה להלכה למעשה.

ונראה שמשם יש ללמוד³ גדר ר"ה שאפילו אם ישנם ס"ר בוקעים בו, מ"מ עדיין איננה ר"ה כל זמן שישנם שם מחיצות מבתיים ואהלים, דהא במדבר היו ס"ר בוקעים ועכ"ז לא היה למדבר דין ר"ה - לפירוש הרמב"ם - ורק למחנה לווי' הי' לו דין ר"ה, וע"כ צ"ל דהטעם הוא לפי שישראל חנו לדגליהם במדבר והיו להם אהלים קבועים מכל היוחות ע"כ לא היה למדבר דין ר"ה, וכן כ' הרשב"ם ב"ב ס'. ד"ה וירא ישראל, שמחנה ישראל הי' כחצר השותפים ולא היה ר"ה אלא במחנה לווי'. ונ' שלמד כן מדברי הרמב"ם, והוא ברמב"ם פ' י"ד מהל' שבת העתיק איזה היא ר"ה מדברות ועיירות. אמנם כפי הנראה תיבת עיירות הוא ט"ם אלא צ"ל ויערות מלשון יער, אבל העיר איננה ר"ה לפי שסתם עיירות מוקפים מהבתיים שמכל הצדדים ושלוש מחיצות לכו"ע מבטלים דין ר"ה ומכש"כ ד' מחיצות. וכ"מ בכ"מ שהגירסא ברמב"ם הוא יערות, אבל העיר איננה ר"ה. וכמ' שבת ו'. אמרו, איזו היא ר"ה סרטי' ופלטי' גדולה, וכ' רש"י סרטיא - מסילה שהולכין בה מעיר לעיר. פלטי' - רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה. נראה הכוונה שהיה לכל עיר מקום מיוחד מקום רחב ופנוי שלא היה שם בתים כלל אלא רחוב רחב י"ו אמה ויותר שנתקבצו שם לסחורה, וזהו גדר ר"ה דאורייתא. ומ"מ משכחת לה שגם העיר תהיה ר"ה כדתנן עירובין ג"ט. עיר של רבים,

וכן ירושלים אמרו שאלמלי דלתותיה נעולות חייבין עליה משום ר"ה (עירובין ו'), והיינו לפי שהיתה עיר מפולש משער לשער עד המקום שסרטי' ופלטי' שמחוץ לעיר, והו"ל כמבוי המפולש לר"ה שג"כ דינו כר"ה. אבל אם העיר מסוכב בבתים מכל ד' רוחות שהשווקים אינם מפולשים עד מחוץ לעיר, כמו שהם עתה סתם עיירות, בכה"ג נראה שאין להעיר דין ר"ה - אפילו אם ס"ר בוקעים בה.

ובזה מוכן מה שתפסו בפוסקים בכ"מ שעתה אין לנו דין ר"ה, וכ"כ הרמ"א בס' שמ"ה שמבואות שלנו יש להם דין חצר, וי"ל שהוא מהאי טעמא לפי שכל העיירות שלנו אין השווקים מפולשים עד לחוץ לעיר אלא הבתים מסכבים העיר מכל הרוחות, וכן כ' המחבר סי' ש"ג "והשתא דלית לן רשות הרבים גמור הו"ל כל ר"ה שלנו כרמלית" כו', וכן מורגל בפי העולם כמש"כ בבה"ט סי' שמ"ו, וי"ל שהוא מטעם דס"ל בזה כשיטות הרמב"ם דהמדבר גם בזמן שישראל שרוים שם לא היה לה דין ר"ה כלל. וי"ל שהעולם סומכים על זה ולכן נוהגים בכל המקומות לתקן עירובין ע"י צוה"פ כנהוג, לפי שאין לנו עתה דין ר"ה כלל וכמבואר בס' בסימן שם"ד. והנה למעשה אכתי צ"ע דמצינו שגדולי האחרונים כנראה לא סמכו על זה, ועיין בס' משנה ברורה סי' שם"ד בחלק ביאור הלכה שכ' דהעולם סומכים על הרמב"ם דלא אתו רבים ומבמלי מחיצה, וסמכו על השיטות דאין ר"ה בלא ס"ר ולא הוי אלא כרמלית, ע"כ סגי בצוה"פ, וסיים דלאו דרך כבושה היא דהרבה פוסקים פליגי על זה, ע"כ. אמנם עפ"י מש"כ היה לנו סמך גדול לסמוך על תיקון עירובין ע"י צוה"פ בכל מקום.

ואחשוב עצה טובה בתיקון עירובין, והוא זה

כי הנה מצינו עירובין כ"ו. שרבה בר אבוח היה מערב העיר מחוזה ערסייתא ערסייתא, וכן נזכר בשו"ע סי' שצ"ב סעיף ה' שאפשר לערב מבוי מבוי בפ"ע אלא שצריכין לעשות דקה^י = צוה"פ^י על פתחם [ובזה יוצאים שיור לעיר להיכר שידעו שרק העירוב התיר להם למלמלו ועיי"ש סעיף ד'], ולזאת היה עצה ותקנה גדולה^י לתקן כל עיר אפילו גדולה כאנמוכי' באופן זה: שכל רב יעיין באותן השכונות והמבואות שהמה סמוכי' לקהלתו אם אין שם פירצות וגינות וכיו"ב ואז אפשר לתקן אותן מבואות בנקל ע"י צוה"פ^י ועיין בהגהות מיימונית סוף פ"ה מהל' עירובין או"ק ד' דע"י צוה"פ מותר לחלוק אפילו מבוי אחד ולערבו לחצאין ואפילו אם הפירצה הוא יותר מ"י^י, וכ' שהדירין שהוין להתיקון אין אוסרים עליהם, וכ' שכמה פעמים שאל לרבותיו על מה סומכין לחלוק המבואות של עיר יחד, ולא מצאו מעם עד שיגע ומצא עיי"ש^י.

^י ולפי"ו באופן זה יש לערב הן העיר ברקלין והן העיר מאנהעטטען^י ומכש"כ אותן השווקים^כ שאין בהם ס"ד בוקעין בו, שעל ידי התיקון שיעשה בהם יהיו מובדלות מיתר השווקים שיש בהם דריסת הרגל של ס"ד שלא יהיו פרוצים להם, ובפרט חלק הנקרא וויליאמסבורג^כ שאין כאן שוק שס"ד בוקעים בו, וביחוד העיר ברקלין^כ אפשר לתקן שכונות שכונות דהיינו אותם השווקים שדרים בהם לרוב מהיראים^כ, בקל יש לתקן אותם בצוה"פ, כ"י כי אפשר להשגיח ולבדוק בכל ע"ש אם לא נתהווה איזה שינוי או פירצה.

ונראה עוד - דאפילו הרשב"א שהוא היותר מחמיר בתיקון עירובין יודה לזה אע"ג דס"ל שלר"ה גמור לא מהני שום תיקון כנזכר בבה"ט סי' שמ"ה ובת' חכ"צ סי' ל"ז הביא דבריו וכ' שלא מצא לו חבר

יג. "דקה" מובא בשו"ע שם בסעיף הקודם במג"א ס"ק ח', ומקורו במס' עירובין ס' ע"א, ופרש"י דקה, פתח קטן גובה ארבעה.

יד. בהמודפס: "שצריכים לעשות בפתח המבוי דקה והיינו מחיצה וצוה"פ מהני בזה לכרע להיכר שמסלקין עצמן שלא לאסור זה על זה".

טו. בהמודפס: "יש עצה טובה ונכונה"

טז. בהמודפס: ע"י צוה"פ ודקה". ובוודאי שיבוש המגיה הוא, דהלא צוה"פ עדיף מדקה שהיא רק פתח קטן, וע"י לעיל בהערה יג.

יז. בהמודפס מושמט התיבות "ואפילו אם הפירצה הוא יותר מ"י".

יח. קטע זה ליתא בהמודפס.

יט. ד"ה זה שהוא תורף יסוד דעת ושיטת רבינו בתשובתו זו, כל קטע זה מובלע בהמודפס תחת ד"ה "ועיין בהגהות מיימוניות" דלעיל.

כ. בהמודפס: "יש לתקן העיר מאנהעטטען ומכש"כ העיר ברקלין", וראה בהערה דלקמן.

כא. זה ליתא בהמודפס. דבכת"י המקורי פוסק רבינו מפורש דיש לערב העיר ברקלין אף אם יש בה ס' רבוא.

כב. זה הושמט בהמודפס מלשון רבינו. ולאחר התיבות דלעיל "ומכש"כ העיר ברקלין" הודפס שם בסוגר מרובע "נראה שכוונתו לויליאמסבורג - המעתיק".

כג. ברור לכל המעיין דכוונת רבינו על כל שכונה בפ"ע משכונות היראים בברוקלין, כמבואר להלן.

כד. זה הושמט בהמודפס.

כה. היינו נתינת טעם בהוראת רבינו מדוע "בקל יש לתקן שכונה בצוה"פ", כי על שכונה לבד אפשר להשגיח ולבדוק בכל ע"ש אם לא נתהווה איזה שינוי או פירצה, משא"כ בעיר שלם. ובהמודפס נשתבש כל המכוון בהוראתו הברורה של רבינו.

אמנם כנראה שהרשב"א לא מיירי אלא בר"ה גמור כגון סרטי, ולפי מש"כ לעיל דרך זהו גדר ר"ה דאורייתא אבל במבואות שלנו שמסוככים כבתים וכמחיצות מכל הצדדים גם הרשב"א יודה שאפשר לתקנם ע"י שנערב רק שכונות שכונות ונניח אותם השווקים שהמה סמוכות להפלטי' וסרטי' שמחוץ לעיר שדינם כר"ה, ועיין בס' שו"ת בי"א סי' כ"ו מה שהאריך בדין ר"ה וכ' שכל שיש כאן ד' מחיצות הנראים להעומדים בתוכן לא אתו רבים לבטלן. א"כ כשנערב רק שכונות שכונות יש באפשרות לערב בכה"ג שיהיה באפשרות לראות אותן המקומות והשווקי' שיבואו לתוך העירוב, וככה"ג כו"ע מודו דסגי בצוה"פ כיון שיש כאן ד' מחיצות מכל הרוחות והרשב"א עצמו כ' דלדעת הרמב"ם מהני צוה"פ גם לר"ה דאורייתא והובא בס' בית אפרי' וכ"פ התניא בס' שם"ד דמה"ת מיהת מהני צוה"פ גם לר"ה דאורייתא וכ"כ בס' או"ז הלכות עירובין קכ"ט.

והנה מלבד מה שהעיר מסוככת בהקנים של טעלעגראף וטעלעפאן, אלא שלרוב המה מן הצד שלא מהני, אבל יש לזה תקנה להעמיד קנים תחתיהם שלא יהיו בכלל מן הצד "עין ס' בית נאמן דף מ"ד", וגם מצאתי בפי' ר"ח עירובין י"א: שכתב פירוש חדש על הא דאמר ר"ח צוה"פ שעשאה מן הצד לא מהני שר"ל אם הוא בלא תקרה ולא משקוף אלא מזווחת בלבד ועיי"ש שכמדומה שגדולי האחרונים לא ראו פי' ר"ח כי לא נדפס עוד בימיהם, ולפי"ז כל שיש כאן קנים וחוט מתוח עליהם אפילו אם הוא מן הצד מהני - ועיין ס' שו"ת חסד לאברהם ת' שמצדד להקל בצוה"פ מן הצד.

JONATHAN STEIF

GRAND RABBI OF BUDAPEST

186 HEWES STREET

BROOKLYN 11, N. Y.

יונתן שטייף

רב"ד דקהל יראים בודאפעסט

והנה אלהיך בשרו ודבורו נאם ספרות נפלאות נאמר
בפניו ואלטוב, גם מה למצב ולגרות איך אמרתי

מאמר אסופת קהילה לא עמדה יקונו ואתה מאלה
המחוק - היה ספרו לפני זמן מרובה, יפאזיות ופניו
היה ענין שפתיים ומשלים המהם הנה כל המאמר
צדק ואלה אכזרם לה נאם אלה אלה כל המאמר

והנה עמדה איך משלים המהם - ונראה לומר ולעס

מאמר צדקתו הוא אכזרם כשר הנה והנה ונראה
צדקתו ונראה ואלהם כשר המהם ואלהם ואלהם
הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם
הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם

אמנם כפי שיהיה מראה אכזרם לפי המהם ואלהם
הנה כשר ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם
הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם

הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם
הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם

הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם
הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם

הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם
הנה ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם ואלהם

וע"כ

והנה להלכה כל דברי הדר"ג המה סברות נכוחות נאמרים בדיעה ושכל טוב, גם מה שמצדד שהגשרים אינם אוסרים משום שלרוב רק הולכים שם עגלות וקרונות ואין מבטלים המחיצה - הוא סברה נכונה וכן מצאתי, וכמדומה שבס' ת' בית אפרים, שרבים המבטלים המחיצה היינו כשהולכים ברגל, שדרך הסלולה לרבים לא נאמר אלא להולכי רגל אבל הרוכב והיושב בעגלה אינם מבטלים המחיצה - ונראה שאין הטעם משום דחשוב אהל להפסיק כאשר הבין הרב הגאון אבדק"ק סערענמש שליט"א, דעל זה וודאי יש להשיב כמש"כ הגאון הנ"ל דהא קיי"ל דאהל זרוק לא שמי' אהל - אלא הטעם דאין זה דומה לדגלי מדבר ששם היו ס"ר בוקעים ברגל - אבל בעלמא הא קיי"ל דרכוב כמהלך דמי -

אמנם כפי שיראה מכמה אגרות^כ שכתבו הרבנים הגאונים אין כולם בדיעה אחת לעשות עירובין במאנהעטטען, ויש בין הדברים ג"כ חששות^{כז} שראוי ליתן לב עליהם ולעיין בהדברים. והנה מצינו^{כח} בירושלמי פ"ג עירובין ה"ב ובפ"ב ה"ט דכל הטעם לעירוב חצירות הוא מפני דרכי שלום והובא שם מעשה עיי"ש, א"כ בתיקון עירובין^{כט} צריכין שיהיה הכל מסכימין לזה ולא יהיה בזה חילוקי דיעות שמביא ח"ו למחלוק' שהוא ההיפוך משלו', לזאת אחשוב שעצתי היא טובה ומתוקנת מאד כי לערב שכונות שכונות אין צריך לזה הסכמה כלל,^ל כי כל רב בקהלתו יכול לתקן כן באותן השכונות הסמוכות לו^{לא} ובקל יסכימו לזה הרבנים^{לב} הסמוכים להשכונה הלזה.

כו. בהמודפס: "מרב האגרות שקבלנו מהגאונים שליט"א ראיתי שאין כולם מסכימים לדעה אחת".

כז. בהמודפס: "ויש בדבריהם חששות".

כח. בהמודפס: "והיות דמצינו".

כט. לשון "צריך" אינו לעיכובא כידוע בפוסקים (עיין מג"א אר"ח סי' ל"ב ס"ק מ"ז "דאשכחן טובא דצריך משמע לכתחלה"). אך בהמודפס נשתל: "א"כ כל שאין כולם מסכימים בהתיקון אי אפשר לערב".

ל. דעת רבינו דברי ברור מללו, שרק לענין תיקון עירובין על כלל העיר מאנהעטטען או על כלל העיר ברקלין, שעל זה הי' הנידון בימי רבינו, הוא שצריכין שיהיה הכל מסכימין לזה מפני דרכי שלום, כי על הנידון ההוא היו בין הרבנים הגאונים שעוררו "חששות שראוי ליתן לב עליהם ולעיין בהדברים", ואשר על כן יש להתחשב בדבריהם מפני דרכי שלום. משא"כ כשיעשו התיקון כפי עצתו של רבינו, דהיינו "לערב שכונות שכונות", על זה "אין צריך הסכמה כלל", כי בכונן דא ליכא שום חששות שראוי ליתן לב עליהם, וא"כ אין שום מקום להסתפק כלל אם לערב שכונה ע"י צוה"פ, וכמו שמסיק רבינו בוודאות גמורה, שעל זה "בקל יסכימו הרבנים", ועיין לקמן בהערה לב.

לא. בהמודפס חסר התיבות "באותן השכונות הסמוכות לו".

לב. מי לנו גדול בדיעת דיעותיהם וחששותיהם של כל הרבנים כולם - מרבינו זצוק"ל, אשר על שכמו הועמס לקבל כל מכתבי הרבנים גאוני וצדיקי דורו משני הצדדים, כמש"כ רבינו בריש תשובתו זו. וכשרבינו עצמו כותב בוודאות גמורה שחילוקי הדעות היו רק על הנידון שהי' לפניהם בשעתו דהיינו על כלליות העיר, אבל על תיקון שכונה ע"י צוה"פ - "בקל יסכימו לזה הרבנים", מי יעיז בדורינו לבוא אחר המלך...

JONATHAN STEIF
GRAND RABBI OF BUDAPEST
186 HEWES STREET
BROOKLYN 11, N. Y.

יונתן שטייף

רבי ד דקל יראים כודאפנס

ידו אלפכ מעק העים בסיו חתך ים מעורר את
מולדתו כל קמלי לא אלפכ חתך חל יתקום מלכות וממלא
וורטו על העלמים ולקח ארבע עשר יאר אחר האז' ס' ס'
אל צטו יסו פו הר כסיו שלפני מלכותו מלך אסו
אל ית ה פוסיו מ צבועה לעצמו מופי' ב' עי' כ' ו' ו' ו'
מפ' כסיו יל' ע' ית ה צבועה מל' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ע' אממחיות למ' לי' פ' ע' ע' ע' ע' ע' ע' ע' ע'
פ' מ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
נציון ח' מלכו חתך מ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
מ' נציון ע' מ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ט' י' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'

ידיו ו' ע' מ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
י' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
כ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
מ' ע' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
א' כ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
מ' צ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
י' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'

וע"ד לשכור משר העיר הרשות, עי' בס' מנחת שבת בהשמטות דף קמ"ט שכ' לשכור
מבן חיל הנקרא זאלדאט וממילא יותרו כל החצרים, וציין לתשובת גוו"ד וש"ת שו"מ ת' ח"ב
סי' ס"ב שכ' דבזה יפה כוח השכירות כששוכרין מגזבר המלך לפי שיש בין הדירורין צדוקים^{לא}
שאינם מודים בעירוב וע"י השכירות הנ"ל גם בתי הצדוקים בכלל, והוא זכות להם גם
להמומרים שמ"מ צריכים גם המה לעירוב^{לב} עיי"ש.

וכמזכירה דאתמר משמו" דהגר"א שירבעם ב"ג נידון על כימול מים אחרונים וכמו
שצריך ליתן דו"ח על החמורו' כן נידון גם המומר גם על הקולות, א"כ זכות הוא לו ושוכרין
רשותו גם שלא מדעתו.

ועיין בס' עצי אלמוגים סי' שצ"א טעם הגון למהני השכירות.^{לג} ובת' תשורת שי כ' שאין
נכון לשכור על יותר מעשרה שנים והגם דבת' חכ"צ החמיר שלא יועיל כ"א על שנה או
שתיים וגם רק על זמן שהמלך חי, והג"א החמיר ביותר שצריכין לשכור מחדש בכל ע"ש ולא
נהיגין כן. ולכל אלו דברים יש כוח לכל רב בקהלתו לתקן כן^{לד} ועיי"כ הכל על מקומו יבא
לשלום.

כן דעתי נומה ע"ד תיקון העירובין בעיר נ"י כולה,^{לה} ולזה חתמתי שמי בכל רגשי כבוד
ויקר וכ' בענוותנותו יעיין באלו הדברים כפי רוחב בינתו וד' יראנו נפלאות בתורתו.

והנני בידירות ובר"ש יונתן שמי"ף

לא. בהמודפס חסר תיבת "צדוקים" וכן תיבת "מומרים" דלהלן.

לב. בהמודפס חסר, ובמקומו מודפס: "וגם אם אינם מתקנים העיר יש תקנה בשכירות לצורך עירוב חצירות שלא
יצטרכו לשכור מאותם שאינם מודים בעירוב", דליתא בכת"י רבינו.

לג. בהמודפס הוסיפו: "משר העיר".

לד. בהמודפס חסר.

לה. בהמודפס חסר אלו התיבות "ע"ד תיקון העירובין בעיר ניו יארק כולה", וכן כל הסיוס דלהלן חסר.

זֶה הַשַּׁעַר לְהַיְצִיָּים יְבוֹאוּ בּוֹ

ס פ ר

שאלות ותשובות

וחידושי

מהר"י שטייף

על ארבעה הלמי שולחן ערוך

מ א ת

הרב הנאון הגדול מאור הגולה שר התורה פוסק האחרון

מפורסם כגדולת צדקתו וענוותנותו רשככה"ג

רבינו יונתן שטייף זצוקללה"ה

שימש כקודש ככמה קהלות קדושות, בק"ק גומא, אונגוואר, כודאפעסט
ובשניו האחרונות הי' האב"ד דק"ק עדת יראים פה ק"ק ברוקלין יצ"ו.

יבא לאור על ידי:

בית מסחר והוצאת ספרים של
ר' יהושע אליהו ג"י גראסמאן
ניו יארק

בית מסחר והוצאת ספרים
" י ר ו ש ל י מ "
ברוקלין

ברוקלין יצ"ו, שנת תשכ"ח

דפוס כליית דפוס

פענדר דייטש

ברוקלין, ניו יורק

שאלות ותשובות מהר"י שטייה

סימן סח

שוכט"ם לכו הרב הגי' הגי' בנשי"ק מגזע
תרשישים הנודע לשם ולהלכה כשי"ח מו'
ר' צבי אייזענשטאדט שליט"א.

אהרש"ט הגי' שלח לי הקונטרס הנ"ל לחיקון
עירובין לעיר מאנהעבעטען וביקש ממני
חוות דעתי בזה.

והנה כ' הגי' ללל צמים אדירים וזירר כהלכה:
(א) שיש לסמוך על הימים והנהרות שמקיפים
העיר מכל הצדדין והמה עמנם נחשבים כמחילה.
(ב) שיטנם מחילות הנעשים בידי אדם על שפתם
גזריהם עשרה עפחים. (ג) ילא זכוחא דהחירא ע"ד
הגשרים שאינם אחרים העיר שגפרו להם. (ד) אפשר
לתקן אותן המקומות שיטנם שם פירלות או גינות.
(ה) גם אפשר שיבאו נחשבים כמוקף לדירה ע"י
המחילות שנגדר בהם הפירלות. (ו) אח"כ יש להשכיר
הרשות משר העיר. (ז) ולעשות עירוב צפה כנהוג כדי
להציל רבים משון מלאכת הולאה מרשות לרשות בשבת.

הנה על כל אלו הפרטים ערכתי קונטרס חיקון
עירובין בסי"ד וכלן לא צאתי אלא בקלרה
ואומרים לקולרים ד' עמכם.

הגי' האריך בגדר רשות הרבים דאורייתא אם לריכים
שיבאו בוקעין צו סי"ר כשיטות רשי' עירובין
ו' ר"ה, וכשיטות תוס' שבת ו' סי"ד, או כשיטת
הרמב"ם ודעימי' שלא הזכירו פרט זה בגדרי ר"ה
אמנם בהלכה זו האריכו הגאונים משכנות יעקב
ושי"ח בית אפרים ואחרון הכביד ליי' לתי' מרי"ע
להלן שבי' דקו"ל דבעינן סי"ר בוקעין דלהוי ר"ה,
וכ' שעל זה נאמר אל תשיג גבול עולם והעתיק מס'
דרך אנוי מה ששמע מהגאון פניי טעם למה הזכיר
מש"ר על הולאה במלאכת המשכן לפי שע"י חשבון
של מחילות השקל שגדבו ישראל שמהם נעשו האדנים
ועלו למספר מאה כבר מהם ידע מש"ר שיטנם צישראל
סי' רבוא שכן עלה המנין של מחה"ש ומהם שפט שיש
דין ר"ה במדבר לפי שסי"ר בוקעין צו ע"כ הזכיר

אז על הולאה כדכי וילו משה ויעבירו קול במחנה
לא תפיקו מרה"י דידי למחנה לוי' שהי ר"ה
כמצואר שבת ל"ו, וסיים דפח"ח.

והנה המקור לזה הוא מדאמרינן שבת ו' כאלן בזמן
שישראל שרויים במדבר אז הוי במדבר ר"ה
וכמש"כ התוס' שם לפי שהיו שם סי"ר.

אמנם הרמב"ם שבי' דהמדבר בזמן הזה הוא ר"ה
הוא פירש הגמ' בהיפוך כמש"כ הכי"צ שם
כרי' אצרכם החסיד צנו של הרמב"ם ומנח בהיפוך
דלא בעינן סי"ר בוקעין לגדר ר"ה.

ונראה דמשם למד הרמב"ם עוד דין אחד דבזמן
שהיו ישראל שרויים במדבר לא היתה המדבר
ר"ה כ"א במחנה לוי' לצד כמפורש שבת ל"ו ואע"ג
דהיו שם סי"ר בוקעים, וע"כ דגדר ר"ה אינה תלוי
בזה כלל אלא ר"ה דאורייתא הוא סרטיא ופלטיא
גדולה שהם השווקים שנמסרו לרבים להלוך בהם
ולעסוק שם בצחורה וכמה היו חוץ להעיר במקום
הפקר לכל ואין שם צחים כלל וכן דרכים המפולשים
להם דינם כר"ה אבל סחם עיירות שיטנם צחים מכל
הרוחות ומכל הצדדים והשווקים אינם מפולשים זה
כנגד זה עד הסרטיא ופלטיא אלא שוק אחת נכנס
לתוך אחרת והצחים המה מכל הרוחות ועושים
מחילות מכל הצדדין אי"כ העיר מסובב צדי' מחילות
שע"י נעשה העיר לרה"י מה"ת לכ"ע ולכל היותר
העיר היא כרמלות והצחים עושים כל העיר כמוקף
לדירה וע"כ י"ל שסחם עיר איננה ר"ה כלל, ובמקלח
גירסאות ברמב"ם הלכות שבת פי"ד העתיק אהו הוא
ר"ה מדברות ועיירות. אמנם כנראה הוא ע"ם ו"ל
וערות מלשון יער, אבל העיר איננה ר"ה כיון
שמוקפת מכל הצדדין בצחים ובמחילות ובשי"ע סי'
שמי"ה סעיף ז' לא העתיק אלא שווקים ורחובות
וס"ל להרמב"ם דבמדבר בזמן שהיו שם ישראל שהיו
שם אהלים קצעים מהדגלים שחנו שם ולחד מ"ד
מכל ד' צדדים לפני המשכן ע"כ לא היתה המדבר
ר"ה בזמן שישראל היו שם ורק במחנה לוי' לחוד
היתה ר"ה לפי שמחנה לוי' היתה חוץ למחנה ישראל
שם הי' מקום רחב להקים שם אח"כ המשכן ואולי

צוקעין צב וסוים דלאו דרך כבושה היא דרוצ
הפוסקים חולקים על זה ע"כ. אמנם עפ"י מש"כ הי'
לנו סמך גדול על חיקון העירוצין ע"י זוכ"פ בכל
המקומות.

ואחשוב ענה טובה לחיקון עירוצין והוא זה, כי
מצינו רבה צ"ל הי' מערב העיר מחוץ
ערסיותה ערסיותה, עיין עירוצין כ"ו ושם ס' וכן
קו"ל צאו"ח שני"ב סעיף ה' שאפשר לערב מצוי מצוי
בפ"ע חלה שצריכים לעשות צפחה המצוי דקה והיינו
מחילה וזוכ"פ מהני צב לכו"ע להיכר שמסלקין עלמן
שלא לאכור זה על זה וצב יולאים גם מה שצריכים
להניח חיזה שויר להעיר של רבים כשמערים אותה
להיכר שידעו שרק העירוצ מחיר הטלעול וא"כ יש
ענה טובה ונכונה לתקן כל עיר אפילו גדולה
כאנטיכויי צאופן זה שכל רב יעיין צאותן השכונות
והמבואות שהוא דר בצמוד להם אם אין שם פירוצות
וגינות וכיו"ב ואלו אשר לתקן צקל ע"י זוכ"פ ודקה.

ועיין צהבות מיימונית סוף פ"ה מהל' עירוצין
או"ק ד' שכי' דע"י זוכ"פ יש לחלק אפילו
מצוי אחד ולערצו לחלאין והדיוורים אינם אוסרים
עליהם. ולפי"ז צקל יש לתקן העיר מאנהטעטן ומכל
שכן העיר צרוקלין [נראה שכוונתו לויליאמסבורג —
המעתיק] שאין כאן ס"ר צוקעין צו וע"י חיקון זה
יהיו אותן השווקים מוצדלות מיתר השווקים שיש
צבם דייסה הרגל של ס"ר שלא יהיו פרוצים להם
ורק יש להשגיח צאותו מקלת שכונות ולצחון צכל
ע"ש אם לא נשתנה חיזה דצב.

ונראה דגם הרשצ"ח המזמיר יותר צחיקון עירוצין
וכ"ל דר"ה גמור אין מערצין כלל כמש"כ צח'
חכ"ל סי' ל"ז צשמו מ"מ צחיקון הזה יודע גם הוא,
כי הרשצ"ח לא מייירי חלה צר"ה דאורייתא דהיינו
סרעיא ופלעיא שאין שם מחילות וזה ר"ה דאורייתא
שלא מהני חיקון אפילו דלתות לעתמו, וגם צב כי
החכ"ל סי' ל"ז שלא מצא לו חצר חבל אם נתקן רק
אותן השווקים הסמוכות להשווקים שנפרצו לר"ה זה
אפשר לכו"ע וצ"ב שו"ת צ"ח סי' כ"ו אחרי שהאר"ך
צגדר ר"ה כי כל שיש נתן ד' מחילות הנראים

כלויים לא הקימו שם אהליהם חלה שהיתה מחנה
לוי' מפולש משער לשער עד המקום שהי' שם ר"ה
דאורייתא וצכ"ג גם העיר הוא ר"ה כשאין שם
צחים כ"ח מוחה אחת או משחי מוחה והמה רק
לאורך ר"ה או לרוחב והשוק מפולש עד המקום שחוץ
לעיר שהוא פנוי לגמרי מהצחים וצכ"ג חקן צמשנה
עירוצין כ"ו עיר של רבים כמש"כ רש"י שם, וכן ו"ל
דמעטס זה אמרינן עירוצין ו' דירושלים חלמלי
דלחותי נעולין חייצין עלי' משום ר"ה דמוכה דגם
העיר ירושלים היתה ר"ה, ו"ל ששם היו השווקים
מפולשין עד מחוץ לעיר למקום הסרעיא והפלעיא.

הב"ר גדר ר"ה חינה חלה סרעיא ופלעיא גדולה
שכן מקומות שנמסרו לרבים ורבים מתקבלים
שם לסחורה ואין שם חבלים או צחים, חבל עיירות
שלנו וכן העיר מאנהטעטעטן אפילו אם ס"ר צוקעין
צב אין עלי' דין ר"ה מה"ת משום שהעיר מסובצת
צמחילות של הצחים והצנינים מכל ד' רוחותיה
והמחילות נעשים ע"י צ"ח ואין רבים מצטלן אותן
המחילות כמו שאין רבים מצטלן מחילות של חצר
אפילו אם החצר גדול כאנטיכויי.

ול"ז כתב הרמ"ח צס"י שמי"ה שמבואות שלנו יש
להם דין חצר דהיינו ע"י שהצחים מקיפים
להמצוי וכשעושין זוכ"פ שהוא צחורה מחילה היו
כחצר של רבים שאפילו נפרץ לר"ה מהני זוכ"פ לכו"ע
ומפורסם ורגיל צפי הכל שעתה אין לנו דין ר"ה
כמש"כ צצ"ט סי' שמי', וכ"כ המחצר סי' ש"ג
ונראה דהוא מהאי עממא שסמכו צב על שיטת
הרמז"ס דהמדבר גם צמן שישראל היו שרויים
שם לא היתה ר"ה כ"ח מחנה לוי' לצדו מעטס
שאלוים הקיפו המחנות ועל זה סומכין צכל המקומות
לתקן עירוצין ע"י זוכ"פ שס"ל שאין לנו עתה דין
ר"ה כלל.

ולמעשה אחתי ל"ע דהאחרונים כמדומה לא
סמכו על צורה זו, עיין צס' משנה צרורה
סי' שס"ד צחלק ציחור הלכה שכ' דהעולם סומכים
על שיטת הרמז"ס דלא חתו רבים לצטל המחילה
וסומכין על השיטות דאין לנו ר"ה כ"ח כש"ס ס"ר

שאלות ותשובות מהר"י שטייף

יתעוררו מקטרגים וח"ו יצא למחלוקת שהוא צדיק
מדרכי שלום לזאת החשוב שעתה היא טובה ומחוקנת
מאוד כי לערב שכונות שכונות אין צריך לזה הסכמה
כלל וכל רב בשכונה שלו יכול לתקן כן וצנקה שיסכימו
אותן הרבנים הסמוכים לשכונות האלו.

וע"ד לשכור משר העיר עיין צבי מנחה שבת
בשמיטות דף קמ"ט שכי לשכור מנן חיל
"זאלדאט". ולוין לתי גוויר ושוי"ת שוי"ת תי ח"צ
סי" ס"צ שאם שוכרים מגזר המלך יפה כח השכירות
גם הדיורים של אותם שאינם מודים בעירוב המה
בכלל כי יש זכות גם להם וגם אם אינם מתקנים
העיר יש תקנה בשכירות לצורך עירוב חלירות שלא
ינטרכו לשכור מאותם שאינם מודים בעירוב.

ואתמך משמא דהגר"א ז"ל שירבעם צ"ל צריך ליתן
דו"ח גם על ציטול של מים אחרונים ונידון גם
על הקלות כמו שצריך ליתן דו"ח על החמורות וא"כ
השכירות הוא זכות גם לו חזקין לאדם שלא צפיו.

ועיין בספר עני אלמוגים סי' שצ"א טעם כגון
דמהני השכירות משר העיר, וזתי תשורה ש"י
כי לשכור על עשר שנים והכח"ל החמיר על שנה,
והג"א כי דכל ע"ש צריכין לשכור מחדש אלא שאין
נוכחים כן.

ע"ב דעתי נוטה לתקן באופן הג"ל והכל על מקומו
יצא בשל"י.

וחתמתי שמו בידידות בלג"ח.

יונתן שטייף

להשמידים בחוקן לא אחו רבים לצטלם א"כ כשנערב
שכונות שכונות יש באפשרות לתקן אותם שהי
באפשרות לראות השוקים שיצאו לחוק העירוב וכו"ל
רוחין את המחילות ומכני לוכ"פ.

והנה מלאחי כתוב בשם אר"ז בלי עירובין ק"ט
דס"ל דמכני לוכ"פ גם לרי"ב דאורייתא כל
יש כאן מחילות של הבתים משני רוחות א"כ כשי"ב
בעיירות שלנו דהשוקים מוקפים בבתים מכל הצדדין
ועיין בתניא סי' שס"ד שכי דמה"ת מכני לוכ"פ גם
לרי"ב דאורייתא וכו"כ הרשב"א שלדעת הרמב"ם מכני
לוכ"פ גם צרי"ב דאורייתא.

והנה העיר מסובב עוד בצרכ"פ ע"י הקנים של
הט"ג וטעלעפאן אלא שלרוב המה מן הצד
ללא מהני, ועיין בפ"י ר"ח עירובין י"א שכי פירוש
חדש בהאי דמן הצד דמייירי שאין כאן משקוף ולא
תקרה אלא מזוזת בלבד, א"כ הי לנו עמוד גדול
לסמוך על הט"ג וטעלעפאן וגם יש תיקון להעמיד
קנים תחתיהם, עיין בספר בית נאמן דף מ"ד, ובספר
חסד לאברהם מלמד לסמוך גם על מחילות שמן הצד.

והנה להלכה כל דברי הגי' המה קילורין לעינים
ונאמרים בהשכל ודעת. גם מה שכחז דעל
הגשרים לרוב הולכים רק קרנות שאינם מצטלים
המחילה מלאחי כן צבי שוי"ת צי"א מטעם שדרך
ר"ה היוו שהולכים שם צרגל אבל קרנות ועגלות אינם
מצטלים המחילות וכי הגאון מסערעטעש שליט"א הבין
מטעם דאכל מפסיק וע"כ השיג דקו"ל אכל זרוק לא
שמי' אכל, אמנם נראה דהטעם הוא משום דאינה
דומה לדגלי המדבר שמסתמא צרגלם היו הס"ר
הולכים שם, אבל בעלמא הא קו"ל דרוכב כמהלך דמי.

והנה מרוב האגרות שקבלנו מהגאונים שליט"א
ראיתי שאין כולם מסכימים לדעה אחת לעשות
עירובין במאהרעטעטען ויש בדבריהם חששות שראוי
ליתן לב עליהם ולעיין בהדברים והיות דמלינו בירושלי'
פ"ג עירובין ה"ב ופ"ז ה"ט שיעקר תקנות עירובין
הוא מפני דרכי שלום ומסופר שם מעשה עי"ש, א"כ
כל שאין כולם מסכימים בהתיקון א"א לערב כי